

Otsikoiden metakontekstuaalinen lumo

■ Hannu Pietiäinen

Tutkimusartikkelien otsikot ovat monta kertaa paljon kiinnostavampia kuin artikkelien sisältö. *Journal of Animal Ecology* -sarjan tammikuun 2016 numeron otsikoista nousee esiin tutunoloinen kokonaisuus: “You shall not pass!: quantifying barrier permeability and proximity avoidance by animals”. Tai niin, vain nuo ensimmäiset neljä sanaa merkitsevät jotain, loppu on ties mitä eläinten liikkeitä tutkivaa ekologiaa. Mutta pointti on siinä, että Gandalfhan se siinä kieltää Balrogia etenemästä.

Tuo ”You shall not pass!” on tuorein huomaa-mani esimerkki ilmiöstä, joka tuottaa hauskoja, lukemaan herättäviä otsikoita, jos kohta auttamattoman kliseisiäkin esityksiä.

Työskentelin hetken *Web of Sciencen* kanssa ja huomasin, että jos minä osaan keksiä otsikkoon kirjallisen tai vastaavan kytkennän, sitä on jo käytetty. Varsinkin käyttäytymisekologiassa, mutta myös kovin yllättävillä aloilla (esimerkiksi sarja *Nurse Education Today*) tapaa usein klasisisen hokeman: ”Should I stay or should I go?” *Web of Science* antaa 105 osumaa rockyhtye The Clashin klassikkoon. Entäpä William Shakespeare? Sieltä varmaan nousee hakematta varma voittaja: ”The Taming of a Shrew!” Lopputulos oli yllättävän laiha, vain 12 eri tavalla varioitua osumaa, joista vain kaksi käsitteli varsinaisesti päästäisiä. No, eihän Shakespearekaan tuottanut nimenomaisesti pikkunisäkästieteellistä tekstiä tähän näytelmäänsä.

John Irvingin *Garpin maailman* (*The World According to Garp*) luulisi inspiroineen kirjoit-

tajia. Osumia tulee, mutta ei kovin suuria. Yksi omituisimpia lienee tämä: “The World According to YAP: a continuous cross-talk between Wnt and Hippo pathways”.

Milan Kunderan *Olemisen sietämätön keveys* (*The Unbearable Lightness of Being*) oli aikansa kulttikirja. Se toimii oikein hyvin, vai mitä sanotte tästä: “The unbearable lightness of bone marrow homeostasis”.

Charles Dickens on voittaja-ainesta: *A Tale of Two Cities* (*Kaksi kaupunkia*) tuottaa yhtä vaille 1 500 osumaa!

Kaikkien huonojen aloitusten esimerkkinä pidetään tätä usein virheellisesti Resson kontolle pantua lausetta: ”It was a dark and stormy night” (Oli synkkä ja myrskyinen yö). Ei liene enää yllätys, että tämäkin kurioositeetti on löytänyt tiensä tutkimusartikkelin otsikkoon (yhtenä kolmesta esimerkistä *New Scientist*).

Sopivalla lainalla voi värittää otsikkoa, mutta laina saattaa olla kulunut, jolloin lukijalle tulee kiusaantunut olo. Kannattaa olla varovainen. Joskus voi kyllä sössiä pahasti, vaikka ei lainaisikaan kuin muuten vain liikakäytössä kulunutta kielikuvaa: ”Putting ourselves in a striped snake’s shoes: thermal sensitivity of locomotor performance in a melanistic/striped colour-dimorphic snake”.

Kirjoittaja on yliopistonlehtori Helsingin yliopiston biotieteiden laitoksella.